

IN MEMORIAM

Prof. dr Miodrag Radović (1945–2018)

Miodrag Radović je rođen 1945. godine u Kamenjači, kod Trstenika. Školovao se u Trsteniku i Kruševcu. Diplomirao je na Filološkom fakultetu u Beogradu 1968, gde je magistrirao i doktorirao (1980). Bio je stipendista francuske vlade, kao i stipendista Humboltove fondacije. Kao lektor, predavač i profesor radio je na univerzitetima u Lionu, Renu, Banjaluci, Nikšiću, Frankfurtu na Majni i Novom Sadu. Jedan je od osnivača Katedre za komparativnu književnost u Novom Sadu. Objavio je, između ostalih, knjige: *Poetika snova Dostojevskoga* (1978), *Laza Kostić i svetska književnost* (1983), *Književna aksiologija* (1987), *Oslovljeni svet ili čarobna reč Raška Dimitrijevića* (1998), *Lijepo li ova knjiga čita* (studije i ogleđi, 2001). Priredio je i preveo knjige: Luj Vensan Toma, *Antropologija smrti* (sa Zoranom Stojanovićem, 1980), *Umetnost tumačenja poezije* (zbornik, sa Draganom Nedeljkovićem, 1979), *Književna retorika danas* (zbornik, 2008), David I. Goldstejn, *Dostojevski i Jevreji* (2010), *Komparativni kvartet – Miodrag Ibrovac, Dragiša Živković, Zoran Konstantinović i Dragoljub Dragan Nedeljković* (2014), *Pčelobjavljenje – pčela u cvetniku poezije* (2017)

Pčelobjavljenje

(Fondacija „Laza Kostić“ i Gradska biblioteka u Novom Sadu, 2017)

*Čudesni svet pčela ima neiscrpnu snagu da za-
umno očuđuje svežinom uvek iznova svet poezije i
dušu pesnika. Jer pčele ostaju večiti svedoci proleća
sveta i dokaz umetnosti Prirode.*

Kao što i sam naziv antologije predočava, u pitanju je jedan složen sistem koji svoj koren izvlači iz religijske terminologije, *pčelobjavljenje* – javljanje pčele (*bogobjavljenje* – javljanje Boga). Ovo pozno delo uzornog profesora i vrsnog znalca, kako antičke tako i moderne književnosti stvaralački je poduhvat nastao sa ciljem da naglasi potrebu duhovne i nacionalne obnove koju simbolizuje pčela. Ono poseduje u sebi i ključeve za različita čitanja i tumačenja – po meri naše duhovne snage i spremnosti da se doživi i razume. Osnovna ideja, uopšte uzev, ma koliko jednostavno izgledala, veoma je složena i dubinski protkana *medom iz saća* svetske poezije i tekstova u kojima se spominju pčele i asocijacije na ta nebeska i ljudskom rodu veoma bliska i blagorodna bića. Ipak, rekao bih da je glavni pravac koji bi trebalo slediti u tumačenju ove antologije, preseka pesništva i proze, viđenim okom

profesora Radovića, zapravo, jevrejska legenda o tome da čitav svet postoji zbog trideset i šest pravednika, koji i ne znaju za svoje postojanje; bez njihovih nesebičnih dela svet bi davno bio uništen, a među njima se nalazi i pčela; legenda je starija i od *Talmuda*. Toliko ima i poglavlja, tematskih celina (36), koje je Radović, tiho i skromno, utkao u ovaj prelepi izbor.

U antologiji je u trideset i šest celina, kako književnih tako i neknjiževnih tekstova, sabrano sve ono što ima pčelu kao motiv. Njihovi autori, iz različitih vremena i podneblja, pevaju pesmu pčeli koja liči na liturgijsko mnogoglasje. Ideja o ulozi pčele je u našoj tradiciji veoma razgranata i čvrsto utemeljena, naš naziv pretka, šesnaestog kolena, glasi *bela pčela*. *Da poteče med i mleko*, gnoma je biblijske provenijencije. Takav je slučaj i u mitologijama i legendama drugih naroda, uključujući staru Grčku, stari Egipat, i svim ostalim civilizacijama. Autor od antike do današnjih dana pravi igrokaz i sintezu, kroz vekove, prikazujući slike i mišljenja o pčelama svodeći sve na jednu meru, identičnu kroz siloviti protok vremena i spoznaje o tajnovitoj i blagorodnoj ulozi pčele u odnosu spram čoveka. Ulozi jednakoj božanskom i nerazumljivom.

U pčelinjem društvu čak je i žaoka plemenita! Ubrizgavajući otrov radilica žrtvuje svoj život da bi odbranila zajednicu i ono što čitava zajednica stvara. Smrt usled istrgnuća dela utrobe je spora i mučna. Nastupa tek za nekoliko časova, a ponekad i za nekoliko dana.

Kao što smo rekli, nisu svi tekstovi satkani od stihova u *Pčelobjavljenju*; tu su i kratke pri-povetke, isečci iz radova, delovi iz najreprezentativnijih romana svetske književnosti, narodnih pripovedaka, pisama, filozofskih misli, svetootačkih pouka, refleksija naših i stranih najvećih kulturnih delatnika o blagorodnosti pčele. U predgovoru autora, na dvanaest stranica, objašnjena je i odbranjena struktura i ideja *Pčelobjavljenja* kroz vekove, od antike do danas. *Metafore nadahnute medom ubrajaju se u najstarije u našem jeziku*, kaže on. Radović primećuje da je pčelarstvo u nas, prevashodno, pripadalo manastirima i monasima i da su pčele pod zaštitom crkve od Svetog Save do današnjih dana. Te iste pčele su nahranile Zeusa, sirene imaju glas sladak kao med; Hesiod je smatrao pčelu simbolom zlatnog doba ljudskog, pčele su kćeri Aristejeve, sina boga Apolona i nimfe Kirene. Stari Rimljani su bili veoma vezani za pčele med; med je bio prinošen kao žrtva bogovima; med se poklanjao. Plinije naziva med darom najslađim, najvršnjim i najzdravijim, smatra ga lekome za mnoga oboljenja. *Ova antologija, i u njoj sačinjeni pesnički izbor, htela bi da uhvati taj pesnički roj koji ne prestaje da roji u novim naraštajima najmlađih pesnika*, veli Radović pa nastavlja, *pustolovina pčele se nastavlja kao i pustolovina pesnika*.

Knjiga je i estetski bogato uređena, za šta se pobrinuo jedan od naših najboljih likovnih dizajnera i specijalista za plakat, Atila Kapitanj. Autorske ilustracije i sliku sa korica oslikao je akademski slikar Predrag Đaković. Izdanje je obelodanjeno 2017. godine u Novom Sadu, u saizdanju Gradske biblioteke u Novom Sadu i Fondacije „Laza Kostić“ i može se naći u svim ograncima Biblioteke, kako bi svakome bilo pristupačno da proveri kolika ljubav i rad stoje iza ove, rekao bih, sistematski i značenjski, ugodno priređene antologije, koja je u svakom pogledu jedinstvena i izvanredna.

PROFESORE!

Miodragu Radoviću

Jednom si mi rekao,
Veliki čoveče, da sam dozvolio,
Da sve što je moje, ispred mene,
Uzmiče.

A ja za života ne videh tolikog čoveka,
S dušom deteta i korakom vrednim veka.
Vrata od krova si otvarao i
Gladnima trpezu postavljao.

Dok sam mladić bio nisam te razumeo.
Tvojim strasti sam se krišom podsmevao,
Ne znajući za tvoj pčelinji let,
I koliko je bitan matici cvet.

Da sam znao to što sada znam,
Više bih te slušao i više upijao,
A znam samo da mi je žao.
Ne naslušah te se dosta i svega mi je malo.

Hvala ti na darovanju, dragi kapetane!
Iako su lađe daleko otplovile,
Uz kočije nebeske, u carstvo Gospodnje.
Brodovi tvoji sijaju ko freske.

Don Kihote među Sančo Pansama,
Šekspire među komedijantima,
Poslednji profesore među muzikantima.
Od kad si preselio muči me osama.

*(Novi Sad, 11. 10. 2018,
u trenutku kad sam prihvatio da je smrt,
ponekad, neizbežna istina.)*